

A. J. Ayer i el positivisme lògic

El 1936 un jove professor anglès, Alfred Julius Ayer, de vint-i-sis anys, que ja havia destacat com a estudiant a Oxford i que, malgrat la seua juvenesa, havia passat, aconsellat per Gilbert Ryle, per la Viena del Positivisme Lògic i havia connectat amb els pontífexs del Cercle de Viena com M. Schlik, i amb els joves filòsofs d'aleshores com W. v. Quine, publicava un llibre, *Language, Truth and Logic*, que esdevingué una fita important en el pensament anglès, fins al punt que va repetir edicions en pocs anys i continua editant-se.

Evidentment, *Llenguatge, Veritat i Lògica* no és ni la *Metafísica* d'Aristòtil, ni la *Crítica de la Raó Pura* de Kant, ni el *Tractatus logico-philosophicus* de Wittgenstein, malgrat haver tingut en un temps curt més edicions que les obres esmentades. Aquestes obres són obres esotèriques, són fites en l'elaboració del pensament teòric de la civilització occidental. *Llenguatge, Veritat i Lògica*, obra, repeteixo, d'un jove de vint-i-sis anys, és un *catecisme*.

La filosofia, però, es fa tant en «bíblies» com en «catecismes». El pensament s'elabora en les «bíblies», però s'ensenya en els «catecismes». La fortuna d'un «catecisme» és fruit de tres factors: 1) transmetre un *bon* missatge; 2) transmetre'l de forma raonablement intel·ligible per a aquells a qui va destinat; i 3) que el missatge siga

adequat al moment històric al qual va adreçat. Les «Bíblies» són eternes, els «Catecismes» són temporals.

El llibre d'Ayer, que ara torna a ésser editat en català, segons una traducció de fa quinze anys, és un llibre temporal. En una Europa pre-bèlica, l'any 1936, just quan començava a Espanya la guerra civil que provocà el general Franco, just quan Hitler havia desfet el cèlebre «Cercle de Viena», que havia d'emigrar majoritàriament a Anglaterra i als Estats Units, i just quan l'Europa Occidental vivia en plena efervescència existencialista (cal recordar que *Sein und Zeit* de Heidegger se va publicar en 1927, i *l'Être et le Néant* de Sartre en 1943) la flegmàtica Anglaterra, per seguir el tòpic, retroba el seu vell escepticisme i el seu clàssic empirisme. L'ambient n'era propici: Bertrand Russell, autor de «bíblies» i de «catecismes», portava ja temps enarborant les banderes de la raó «limitada» enfront d'irracionalismes i panracionalismes hegelians, tant continentals com britànics.

El mateix Ayer valora així el seu llibre anys després: *«tendrá el libro defectos, mas no el de ser obscuro: si acaso cabría el reproche de que se ha sacrificado la profundidad a la claridad. Excepto en algunos detalles, los pensamientos expresados no son originales. Constituían un precipitado del positivismo del Círculo de Viena —también adscrito en mi obra de Wittgenstein—, el empirismo reduccionista heredado de Russell y Hume, la aproximación analítica de Moore y sus discípulos, y unas gotitas del pragmatismo de C. I. Lewis y Ramsey.»*¹ És clar, doncs, que es tracta d'un catecisme que tenia el terreny adobat a Anglaterra.

I entre nosaltres? És sabut que la guerra del 1936-39 castrà l'evolució històrica del pensament teòric a la Península. No solament l'orteguisme començà a patir les seues dificultats, sinó també el pensament vinculat a les tradicions escèptiques, empiristes i científiques es va veure truncat, i no cal parlar del pensament de tradició hegeliana i marxista.

1. A. J. AYER: *Parte de mi vida* (trad. cast.). Alianza Universidad, Madrid, 1982, p. 151.

Cal recordar que la primera lògica matemàtica a la Península la va publicar García Bacca en català; l'any 1928 J. Xirau tradueix al castellà *The Problems of Philosophy* de B. Russell, i l'any 1930 Manuel Azaña tradueix al castellà *Marriage and Morals* de Russell. S'encetava, i la relació que he fet és solament indicativa, una introducció de la filosofia «detergent», com diu repetidament Joan Fuster; tot es va acabar, però, l'any 1939, i fou substituït per l'escolasticisme oficial del clergat i companys de viatge, que passaren a ocupar el monopoli de la doctrina establerta, imposada, monopoli que té com a contrapartida un cert orteguisme «oficialment» proscriu, que pel fet d'ésser l'única oposició doctrinal tolerada esdevingué lògicament el «dimoni emplomat».

En aquest context sociocultural ens va arribar *Lenguaje, Verdad y Lógica*, en traducció castellana d'EUDEBA, pels anys 60, i posteriorment —donades les dificultats polítiques d'Argentina que sota la dictadura del general de torn (Onganía en aquest cas) prohibeix les activitats de l'editorial esmentada— es torna a publicar en 1971 a l'editorial Martínez Roca; prèviament, però, en 1969, apareix la meua traducció catalana, a València, en la col·lecció «Garbí 3», que és la traducció que ara es reproduïx.

La col·lecció «Garbí 3», que va publicar tres o quatre títols, estava dirigida per Tomàs Llorens i jo mateix, i en decidir de publicar *Llenguatge, Veritat i Lògica*, Tomàs Llorens, conegut teòric de l'art i l'estètica, em confessava que l'havia llegit a les presons franquistes i l'havia copiat. Tot un símbol del caràcter del llibre; els funcionaris de les presons, poc sensibles als problemes filosòfics, no censuraren aquest llibre.

Tanmateix, es tracta d'un llibre revulsiu: enfront dels catecismes de metafísica escolàstica-nacional-catolicista, era un *catecisme* empirista i *ingènuament* antimetafísic, però amb una ingenuïtat més fresca i rica que la presumpta ingenuïtat doctrinària i malsana dels pontífexs metafísics del franquisme.

Els joves «filosofets» d'aleshores procuràvem espavillar-nos amb lectures bé marxianes, bé positivistes, segons preferències personals, que no necessàriament coincidien

amb les opcions polítiques; i analítics i dialèctics coexistien amb un objectiu comú: acabar amb la filosofia establerta i fer que en la nostra universitat entrassen vents de tramuntana, vents europeus. És en aquest context que cal situar *Llenguatge, Veritat i Lògica*.

Un text retrospectiu del mateix Ayer explicarà, millor que jo, sens dubte, el sentit del llibre: *«El libro comenzaba con un juicio somero y la subsiguiente condena de la Metafísica, medida según el patrón del principio de verificación. Tras haber argumentado que si alguna tarea era competencia de la filosofía no podía ser otra que la del análisis, abrazaba la errónea tesis de Ramsey de acuerdo con la cual aquel ha de reducirse a la búsqueda de definiciones y al examen de lo que de estas resulte. La teoría de las descripciones de Russell me ofrecía un modelo práctico de lo que viene a ser el análisis en filosofía (...) A propósito de lo a priori, sostuve con firmeza que no existe otra necesidad que la lógica y que toda oración lógicamente necesaria resulta ser, si no una tautología abierta, una tautología encubierta (...) En el terreno de la ética evoqué la teoría de Duncan-Jones de acuerdo con la cual los pronunciamientos morales no son afirmaciones sobre la realidad sino expresiones de un estado emocional, y de la teología di buena cuenta en una breve «Crítica teológica» en la que afirmaba que toda expresión acerca de cualquier deidad trascendente es estrictamente asignificante...»*²

Es tracta, doncs, d'una obra iconoclasta. I la iconoclàstica té, com tot el que és raonable i humà, el «positiu» i el «negatiu» (per conservar el llenguatge de valors establerts). S'han de trencar les icones, però pot constituir un delictes de lesa cultura trencar avui una icona romànica. Es pot ésser antimetafísic, i trencar les icones del dogmatisme, però eliminar el discurs teòretic, que és una part estimable i irrenunciable de la nostra història cultural, i, el que és més punyent, del nostre present cultural, pot ésser un delictes de lesa cultura.

I encara més, ¿es pot dir que *Llenguatge, Veritat i*

2. Id., pp. 151-152,

Lògica elimina el discurs teorètic? Pense que es tracta més aviat d'un discurs teorètic sobre els límits de la teorització; és per això que Ayer comença dient: «Les tradicionals disputes dels filòsofs són, en la major part, tan injustificables com infructuoses. El camí més segur per a acabar amb tals disputes és establir, més enllà de tota qüestió, quin seria l'objecte i mètode d'una recerca filosòfica. Aquesta tasca no és en absolut tan difícil com la història de la filosofia ens ha fet suposar. Car si hi ha qüestions la resposta de les quals la ciència deixa a la filosofia, un procés clar d'eliminació ha de menar-nos a llur descoberta» (p. 53).

El problema és eminentment el problema de la filosofia moderna: un problema que kantianament podríem reconduir a la finitud humana, a la qüestió dels límits.

Des d'aquesta perspectiva la *Metafísica* es presenta al Positivisme Lògic, del qual el llibre d'Ayer és un «catecisme», com un pecat prometeic, un intent de furtrar el «foc sagrat», d'arribar allà on no es pot arribar, i així, com diu Ayer, «comencem criticant la tesi metafísica que la filosofia ens aporta el coneixement d'una realitat que transcendeix el món de la ciència i del sentit comú» (pàgina 53). Però amb eixa «tesi metafísica» que pretén transcendir el món de la ciència i del sentit comú, Ayer es refereix a tot: al problema del bé i del mal, al problema de Déu, als problemes relatius al «jo» i als «altres», als eterns dualismes «metafísics» com «racionalisme i empirisme», «realisme i idealisme» i «monisme i pluralisme».

La raó humana no pot anar més enllà de la ciència i el sentit comú; però si hom es pregunta per què han d'ésser aquests (la ciència i el sentit comú) els límits de la raó, torna a la temptació prometeica. Com ha vist lúcidament Wittgenstein «la filosofia limita el terreny discutible de la ciència natural. Ha de delimitar el que és pensable i, així, l'impensable. *Des de dins, i a través del que és pensable, ha de delimitar l'impensable*».³ I justament eixa pregunta, els límits de la raó, és una pregunta

3. *Tractatus*: 4.113 i 4.114; texts de la trad. cat. de Laia, Barcelona, 1981. El subratllat és meu.

que ens situa fora de la raó: és la raó que intenta parlar d'ella mateixa, és l'home que està abocat a *intentar* ésser Déu per a *saber que és home*; abocat a preguntar-se pel que coneix i per tant pel que no coneix. És Prometeu.

Aquesta és la *tensió* del pensament occidental i aquesta tensió té dues forces que són expressades en les paraules subratllades de Wittgenstein (*des de dins del que és pensable, delimitar l'impensable*): sense sortir dels límits arribar més enllà dels límits. Des d'ençà, cal la imprudència, el desig, «transcendir el món de la ciència i del sentit comú»; des d'enllà, cal el càstig, la prohibició, la condemna a l'absurd i al «sens-sentit». Com diu el mateix Wittgenstein en el pròleg al *Tractatus*: «Perquè per a traçar un límit al pensament hauríem de poder pensar els dos costats d'aquest límit (és a dir, hauríem de poder pensar el que no es pot pensar)».⁴

Ayer cita aquest text de Wittgenstein, i el fa seu, però —i això és per a mi l'important— no l'entén com a *tensió*, sinó com a desautorització de l'intent de traspassar els límits, mentre que el *Tractatus*, com reconeix Wittgenstein al final en un text que per conegut no cal repetir, és «pensar sobre allò que no es pot pensar», «dir allò que no es pot dir»: és un discurs que s'autoproclama impossible, i per això *és alhora possible i impossible*.

Llenguatge, Veritat i Lògica no és un llibre *tensional*; cap «catecisme» no ho és, altrament no seria catecisme; és doncs un llibre clar i ras que té una tesi a defensar: que l'intent de traspassar els límits és un absurd. Però per a afirmar això Ayer es situa de l'altre costat, i es treu de la màniga una llei divina, el *principi de verificació*. L'absurd de l'especulació teòrica, el «sens-sentit» de l'intent *humà* d'anar més enllà de les seues limitacions, el fixa *l'home*, i el fixa en nom de la raó, *assenyalant* els límits de la raó mateixa i *prohibint* traspassar aquests límits:

«El criteri que usem per a provar la genuïtat dels enunciats aparents de fet és el criteri de verificabilitat.

4. *Tractatus*, ed. cit., p. 65.

Diem que una sentència és fàcticament significant per a qualsevol persona donada, si, i sols si, ella coneix com verificar la proposició que tracta d'expressar; és a dir, si coneix quines observacions la conduirien, sota certes condicions, a acceptar la proposició com a vertadera, o refusar-la com a falsa» (pp. 55-56).

La tesi no és d'Ayer, és clar; és dels positivistes lògics, les doctrines dels quals Ayer reproduceix en el llibre. L'esperit del positivisme lògic ha estat una reflexió en profunditat sobre els fonaments i límits del coneixement humà, tenint com a únic model el coneixement científic i més concretament la ciència física que va sofrir un espectacular desenvolupament entre finals del segle XIX i primera meitat del XX, i prenent com a instrument de reflexió filosòfica la lògica que experimentà també un espectacular desenvolupament en la mateixa època. Aquesta conjunció de lògica i epistemologia científica marca les coordenades fonamentals del Cercle de Viena.

Justament l'actitud davant la ciència és una de les causes de crítica al neopositivisme. De la mateixa manera que Galilei va influir en els plantejaments cartesianes, i Newton en Hume i Kant, igualment la relativitat i la física quàntica van exercir una forta influència en els pensadors de Viena. I de la mateixa manera que Kant no discutia l'estatut científic («el camí segur de la ciència») de la Física i la Matemàtica, sinó que intentà explicar eixa científicitat mitjançant una anàlisi crítica de la raó humana, així mateix fou constant tema d'investigació entre els vienesos els fonaments del coneixement empíric així com la metodologia de l'elaboració i verificació de teories científiques. Però llur actitud davant la ciència fou massa confiada, la qual cosa, si bé és explicable donat el moment d'esplendor de les ciències, tanmateix resulta ingènua i esterilitzant des d'una perspectiva filosòfica que té per missió un plantejament radical del fonament i l'abast del coneixement humà. Pensar que la ciència no opera des d'una concepció ontològica de la realitat i que el fenomen del coneixement sols és en última instància comprensible dintre d'eixa ontologia, fou el tribut que els

positivistes lògics hagueren de pagar a una raó científica que creien lliure de tot compromís metafísic.

És cert que ja avui no tenen vigència les tesis del positivisme lògic; més aviat resulten, com acabe de dir, ingènues. Però coincideixo en valoracions com la de H. Feigl quan diu: «*Si volviendo la vista atrás se contempla el impacto y los efectos del positivismo lógico, pienso que es justo decir que, al menos, ha proporcionado un estímulo poderoso para mucho de lo que ha ocurrido en la reflexión filosófica durante los últimos cuarenta años.*»⁵

El llibre d'Ayer és l'expressió més acabada, i per tant la més arriscada de les *doctrines* del positivisme lògic, i just aquest és el seu valor: sistematitzar, ordenar, estructurar un pensament viu (Ayer l'escriu com a fruit de la seua primera experiència filosòfica continental) i córrer el risc que eixa sistematització, ordenació i estructuració minimitzen la profunditat del pensament original. El mèrit d'Ayer és d'haver superat aquesta prova amb èxit: sistematitza i estructura un pensament sense trair-lo. Per a conèixer el positivisme lògic cal llegir *Llenguatge, Veritat i Lògica*, per a conèixer-lo més i més a fons cal anar ja directament als textos dels membres del Cercle de Viena.

El llibre d'Ayer té la gosadia d'afrontar pràcticament tots els temes filosòfics: la metafísica, el concepte i mètode de la filosofia, la naturalesa epistemològica de la lògica i la matemàtica, el problema de la veritat, l'ètica i la teologia, el jo i el món, i les greus alternatives de la filosofia moderna. Tots aquests temes estan tractats amb unitat de mètode i de criteri, cosa que no deixa d'ésser un estimable esforç sistematitzador; Russell, des de la seua pròpia perspectiva havia realitzat la mateixa tasca en 1912 quan va publicar *The Problems of Philosophy*; i el mateix Ayer ha tornat a repetir l'aventura en publicar en 1973 *The Central Questions of Philosophy*, on desapareix el jovenívol positivisme però es manté l'esperit

5. H. FEIGL: *Origen y espíritu del positivismo lógico* (trad. cast.), *Teorema*, vol. II, núm. 3/4, 1979, Universitat de València, pp. 351-352.

crític, empirista i per tant *limitador* de l'especulació teo-rètica.

A més a més, cal afegir que el llibre d'Ayer més que una exposició del pensament neopositivista n'és una *traducció*. Els vienesos són germànics i exposen les seues idees mitjançant eixa complexa semàntica germànica de matisacions i oracions subordinades. Ayer *tradueix* totes aquestes idees a la tradició empirista britànica que té la virtut de l'exactesa i la precisió lingüístiques. És una llàstima que la juvenesa de l'autor no li permetés afegir als temes una bona dosi d'escepticisme britànic. Aquesta és, per a mi, la manca fonamental del llibre.

I la virtut fonamental, contrapartida de la manca ressenyada, és el caràcter iconoclasta, al qual ja m'he referit al principi. És cert que no cal trencar icones valuoses, però també és cert que quan el món s'ompli de fantasmes, d'essències, de presències, d'éssers que apareixen i desapareixen, la teràpia més adient és una neteja intel·lectual. Plantejar-se el problema del *significat*, el problema de la relació entre el llenguatge i la realitat, i com a conseqüència els límits del coneixement resulta una tasca recurrent i necessària. Abans em referia a la *tensió* entre l'ençà i l'enllà dels límits; ara em refereixo al càstig necessari a un eixamplament incontrolat dels poders de la raó.

Kant és el mestre d'aquest càstig; Ayer és un epígon d'aquesta actitud: l'obra de Kant és *bíblica*, la d'Ayer *catequística* (amb prop de 200 anys de distància). Un problema, però, queda en l'aire: ¿el càstig a les extralimitacions de la raó sols és possible des del dogma, és a dir, des d'una raó extralimitada en la seua funció? La resposta a aquesta pregunta continua oberta i ens permet seguir pensant i vivint. Potser una solució tancada (dogmàtica) a eixa pregunta suposaria l'anihilament del pensament i de la vida humana.

JOSEP LL. BLASCO
Universitat de València

A. J. AYER

LLENGUATGE,
VERITAT
I LÒGICA

Traducció i pròleg de
Josep-Lluís Blasco



Edicions 62, Barcelona

Aquesta col·lecció és una iniciativa conjunta
d'EDICIONS 62, s/a., i de la DIPUTACIÓ DE BARCELONA.

HU 1-SF/AYE/17



Disseny de la coberta: Loni Geest i Tone Hoverstad.

Primera edició dins CPM: febrer de 1983.

© A. J. Ayer, 1936, 1946.

Drets exclusius d'aquesta edició:

Lavinia, s/a., i Edicions 62, s/a., Provença 278, Barcelona-8.

Imprès a Nova-Gràfik, Recared 4, Barcelona-5.

Dipòsit legal: B. 3.242 - 1983.

ISBN: 84-297-1968-7.

SUMARI

Pròleg	7
Cronologia	17
Bibliografia	19

LLENGUATGE, VERITAT I LòGICA

Introducció	23
Prefaci a la primera edició	49

I. *L'Eliminació de la metafísica* 53

Quin és l'objecte i el mètode de la filosofia? Refús de la tesi metafísica segons la qual la filosofia ens proporciona coneixença d'una realitat transcendent. — Kant també va refusar la metafísica en aquest sentit, però mentre ell acusà els metafísics d'ignorar els límits del coneixement humà, nosaltres els acusem de desobeir les regles que governen l'ús significant del llenguatge. — Adopció de la verificabilitat com a criteri per a provar la significació dels enunciats presumptes de fet. — Distinció entre verificació parcial i conclusiva. Cap proposició no pot ésser conclusivament verificada. — Ni conclusivament refutada. — Perquè un enunciat de fet sigui genuí, han d'ésser possibles algunes observacions rellevants per a la determinació de la seva veritat o falsedat. — Exem-

ples de tipus d'assertions, familiars als filòsofs, eliminades pel nostre criteri. — Les sentències metafísiques definides com a sentències que no expressen ni tautologies ni hipòtesis empíriques. — Les confusions lingüístiques, principal font de la metafísica. — Metafísica i poesia.

II. *La funció de la filosofia* 69

La filosofia no és una recerca de primers principis. — Esterilitat del procediment de Descartes. — La funció de la filosofia és totalment crítica. Això no vol dir, però, que pot donar-nos una justificació *a priori* de les nostres afirmacions científiques i del sentit comú. — No hi ha un genuí problema de la inducció, com ordinàriament es pensa. — La filosofia és una activitat d'anàlisi. — Molts dels comunament considerats com a grans filòsofs eren filòsofs en el nostre sentit, més que metafísics. — Locke, Berkeley, Hume com analistes. — Adoptem el fenomenalisme de Berkeley sense el seu teisme. — I acceptem una visió humana de la causalitat. — La filosofia en el nostre sentit és completament independent de la metafísica. — No estem forçats a qualsevol doctrina de l'atomisme. — El filòsof, com a analista, no tracta de les propietats físiques de les coses, sinó solament de la manera amb què parlem sobre elles. — Les proposicions lingüístiques es disfressen sota una terminologia fàctica. — La filosofia arriba a definicions.

III. *La naturalesa de l'anàlisi filosòfica* 85

La filosofia no ens dona definicions *explícites*, tal com són donades als diccionaris, sinó definicions *en ús*. Explicació d'aquesta distinció. — La «teoria de les descripcions» de Russell com un exemple d'anàlisi filosòfica. — Definició d'un símbol ambigu. — Definició d'una construcció lògica. — Les coses materials són construccions lògiques sobre els nostres continguts

sensibles. — En definir la noció d'una cosa material en termes de continguts sensibles, resollem l'anomenat problema de la percepció. — Una solució d'aquest problema esbossada com un exemple ulterior d'anàlisi filosòfica. — Utilitat de tals anàlisis. — Perill de dir que la filosofia tracta del significat (*meaning*). — Les proposicions de la filosofia no són proposicions empíriques sobre la manera amb què la gent usa realment els mots. Tracten de les conseqüències lògiques de les convencions lingüístiques. — Refús del punt de vista segons el qual «cada llenguatge té una estructura respecte a la qual res no es pot dir *en aquest llenguatge*».

IV. *L'«a priori»*

99

Com a empíristes, hem de negar que hom pugui conèixer amb certesa que és vàlida qualsevol proposició general sobre una qüestió de fet. — Aleshores, ¿com cal considerar les proposicions de la lògica formal i de les matemàtiques? — Refús del punt de vista de Mill segons el qual aquestes proposicions són generalitzacions inductives. — Són necessàriament vertaderes perquè són analítiques. — La definició de Kant de judicis analítics i sintètics. — Esmena de les definicions de Kant. — Les proposicions analítiques són tautològiques; no diuen res respecte a cap qüestió de fet. — Ens donen, tanmateix, nous coneixements, en tant que treuen a la llum les implicacions dels nostres usatges lingüístics. — La Lògica no descriu «les lleis del pensament». — Ni la geometria les propietats de l'espai físic. — La nostra explicació de les veritats *a priori* mina el sistema transcendental de Kant. — ¿Com, si aquestes proposicions són tautològiques, pot haver-hi possibilitat d'invenció i descoberta en matemàtiques i lògica?

V. *Veritat i probabilitat*

117

¿Què és la veritat? — Definició d'una proposició. — Els mots «vertader» i «fals» funcionen

en una sentència simplement com a signes d'assertió i negació. — El «problema de la veritat» es redueix a la qüestió ¿com són validades les proposicions? — El criteri de la validesa de les proposicions empíriques no és purament formal. — Cap proposició empírica no és certa, ni tan sols la que es refereix a l'experiència immediata. — Les observacions confirmen o desacrediten no una hipòtesi singular sinó un sistema d'hipòtesis. — Els «fets d'experiència» mai no poden obligar-nos a abandonar una hipòtesi. — Perill de trabucar les proposicions sintètiques per analítiques. — Hipòtesis com a regles que governen la nostra expectació de l'experiència futura. — Definició de racionalitat. — Definició de probabilitat en termes de racionalitat. — Proposicions que es refereixen al passat.

VI. *Crítica de l'ètica i la teologia*

135

¿Com tracta un empirista les assertions de valor? — Distinció entre diversos tipus de recerca ètica. — Teories utilitàries i subjectivistes de l'ètica consistents en l'empirisme. — Però inacceptables sobre altres bases. — Distinció entre símbols ètics normatius i descriptius. — Refús de l'intuïcionisme. — Les assertions de valor no són científiques sinó «emotives». — No són, doncs, vertaderes ni falses. — Són, en part, expressions de sentiments, en part comandaments. — Distinció entre expressions i assertions de sentiments. — L'objecció que aquest punt de vista fa impossible discutir sobre qüestions de valor. — Realment nosaltres mai no discutim sobre qüestions de valor, sinó sempre sobre qüestions de fet. — L'ètica com una branca del coneixement inclosa en les ciències socials. — Això mateix s'aplica a l'estètica. — Impossibilitat de demostrar l'existència d'un Déu transcendent. — Fins i tot de provar que és probable. — Que existeix un Déu transcendent és una assertió metafísica, però sense significat literal. Dir això no ens fa ateus ni ag-

nòstics, en el sentit ordinari de les expressions. — La creença que els homes tenen ànima immortal és també metafísica. — No hi ha fonament lògic per al conflicte entre religió i ciència. — Els nostres punts de vista estan suportats pels enunciats dels mateixos teistes. — Refutació de l'argument des de l'experiència religiosa.

VII. *El jo i el món comú* 157

Les bases del coneixement. — Els continguts sensibles com a parts, i no com a objectes, de les experiències sensibles. — Els continguts sensibles no són ni mentals ni físics. — La distinció entre el mental i el físic s'aplica solament a les construccions lògiques. — L'existència de connexions epistemològiques i causals entre les ments i les coses materials no està oberta a objeccions *a priori*. — Anàlisi del jo en termes d'experiències sensibles. — Una experiència sensible no pot pertànyer a la història sensible (*sense-history*) de més d'un jo. — L'ego substantiu, una entitat metafísica fictícia. — La definició de Hume del jo. — Que el jo empíric sobreviu a la dissolució del cos és una proposició contradictòria. — ¿El nostre fenomenalisme implica solipsisme? — El nostre coneixement de l'altra gent. — ¿Com és possible la comprensió mútua?

VIII. *Solucions de les discussions filosòfiques pendents* 173

La naturalesa de la filosofia no permet l'existència de «faccions» filosòfiques en conflicte. — El conflicte entre racionalistes i empíristes. — Cal distingir el nostre empirisme lògic del positivisme. — Refusem les doctrines psicològiques de Hume, en tant que oposades a les seves doctrines lògiques. — Realisme i idealisme. — Dir que una cosa existeix no és dir que actualment és percebuda. — Les coses com a possibilitats permanents de sensació. — El que és

percebut no és necessàriament mental. — El que existeix no necessita ésser pensat. — Ni el que és pensat necessàriament existeix. — Fonaments empírics per a suposar que les coses poden existir sense ésser percebudes. — Monisme i pluralisme. — La fallàcia monista que totes les propietats d'una cosa són constitutives de la seva naturalesa. — S'illustra el perill d'expressar les proposicions lingüístiques en terminologia fàctica. — La causalitat no és una relació lògica. — Evidència empírica contra la visió monista que cada esdeveniment està causalment connectat amb cadascun dels altres. — La unitat de la ciència. — La filosofia com a lògica de la ciència.

Index analític

Clàssics del pensament modern

Aquesta col·lecció pretén d'aplegar un conjunt significatiu d'obres cabdals del pensament modern i contemporani occidental (història, economia, sociologia, dret, antropologia, cultura, etc.), que expressi la tradició humanística més vàlida avui en el desvetllament del significat de la vida i del món. Dins aquest propòsit, els trets bàsics de la col·lecció són els de secularitat, racionalisme, capacitat analítica, testimoniatge i exemplificació de la nostra civilització i, naturalment, l'originalitat i el gran interès intrínsec de les obres que hi són incloses.

1. CHARLES DARWIN, *L'origen de les espècies*. Traducció de Santiago Albertí i Constança Albertí. Edició a cura de Joan Senent Josa i Montserrat Vallmitjana. Pròleg de Thomas Glyck.
2. ERNST BLOCH, *La filosofia del Renaixement*. Traducció de Maria Ginés i J. F. Yvars. Edició i pròleg a cura de J. F. Yvars.
3. A. J. AYER, *Llenguatge, veritat i lògica*. Traducció, edició i pròleg a cura de Josep Lluís Blasco.

Seguiran:

- DENIS DIDEROT, *Escrits filosòfics*. Traducció de Santiago Albertí. Edició a cura de Francesc Espinet.
- MAX WEBER, *L'ètica protestant i l'esperit del capitalisme*. Traducció i edició a cura de Joan Estruch.
- BARÓ DE MONTESQUIEU, *L'esperit de les lleis*. Traducció de Josep Negre i Rigol. Edició a cura de Xavier Arbós.
- KARL MARX, *El capital*, vol. I. Traducció i edició a cura de Jordi Moners.